



ZBORNIK RADOVA
BOOK OF PROCEEDINGS

**II Međunarodna naučno-stručna
konferencija**

II International Scientific Conference

**Regionalni razvoj i
prekogranična saradnja**

Regional development and
cross-border cooperation

Pirot, 2019

ZBORNIK RADOVA

BOOK OF PROCEEDINGS



REGIONALNI RAZVOJ I PREKOGRANIČNA SARADNJA

REGIONAL DEVELOPMENT AND CROSS-BORDER COOPERATION

Urednici/Editors:

Dragan Kostic PhD

Prof. D. Sc. (Econ.) Statty Vasilev Stattev

Pirot, 2019

**ZBORNIK RADOVA II MEĐUNARODNE NAUČNE KONFERENCIJE / BOOK OF
PROCEEDINGS OF THE II INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
REGIONALNI RAZVOJ I PREKOGRANIČNA SARADNJA / REGIONAL
DEVELOPMENT AND CROSS-BORDER COOPERATION**

ORGANIZATORI KONFERENCIJE / CONFERENCE ORGANIZERS:

**Srpska akademija nauke i umetnosti, ogranak u Nišu, Grad Pirot, UO Privredna komora
Pirot, Fakultet za menadžment Zaječar, Univerzitet Metropolitan Beograd, Univerzitet
Singidunum, Fakultet za primenjenu ekologiju „Futura“ Beograd.**

Serbian Academy of Sciences and Arts, branch in Nis, City of Pirot, Contracting Chamber of
Economy Pirot District, Faculty of Management Zajecar, Metropolitan University of
Belgrade, Singidunum University, Faculty of Applied Ecology "Futura" Belgrade

IZDAVAČ/PUBLISHER:

UO Privredna komora Pirot / Contracting Chamber Of Economy Pirot District

UREDILI / EDITORS:

Dragan Kostic PhD,

Prof. D.Sc. (Econ.) Statty Vasilev Stattev

RECENZENTI / REIEWERS:

Prof. Petar Andjelkovic, Chief Assistant Dr. Georgi Tsolov, Prof. Zoran Matevski

TEHNIČKA OBRADA / TECHNICAL EDITORS: Aleksandra Madić, Dušica Živković, Goran Ćirić
i Vladan Stojanović

ŠTAMPA / PRINTED:

UO Privredna komora Pirot/ Contracting Chamber Of Economy Pirot District

ISBN 978-86-900497-1-4

TIRAŽ / PRINTING: 10

elektronsko izdanje / electronic edition

© 2019 UO Privredna komora Pirot

**Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može biti reprodukovan, čuvan u sistemu
za pretraživanje ili prenositi u bilo kom obliku ili na bilo koji način, bez prethodne pismene
dozvole izdavača. / All rights reserved. No part of this book can be reproduced, stored in
the search system, or transmitted in any form or in any way, without the prior written
permission of the publisher.**

NAUČNI ODBOR/SCIENTIFIC COMMITTEE

Academician Prof. Ninoslav Stojadinovic, PhD, Branch of the Serbian Academy of Science and Art in Niš, president of the program committee;
Prof. Jelena Stankovic, PhD, University of Nis, Faculty of Economics;
Prof. Mile Ilic, PhD, University of Niš;
Prof. PhD, Jadranka Djurovic Todorovic, University of Nis, Faculty of Economics;
Prof. PhD, Igor Mladenovic, University of Nis, Faculty of Economics;
Prof. Anton Vorina, PhD, Higher education school Celje, Republic of Slovenia;
Doc. Viktorija Rjapukhina, PhD, Belgorod State Technological University "Shukhov"
Prof. Petar Andjelkovic, PhD, Faculty of Philosophy, University of Pristina, Kosovska Mitrovica;
Prof. Stati Statev, University of national and world economy of Sofia
Prof. Cipriana Sava, Christian University „Dimitrie Centimir“ of Bucharest
Senior Scientific Counselor Drazen Bogic, Department of Social Sciences, Academy of Sciences and Art of Republic of Srpska
Jan Polcyn, Assistant Professor, Economics Institute of Stanislaw Staszic University of Applied Sciences in Piła, Poland.
Prof. Aristotelis Naniopoulos, PhD, Aristotle University of Thessaloniki;
Prof. Milovan Ilic, PhD, Belgrade Metropolitan University
Prof. Zoran Matevski, PhD, Faculty of Philosophy Skopje, FYROM/RM
Doc. Aleksandar Djordjevic, PhD, Faculty of Law, University of Niš
Prof. Silvana Ilic, PhD, Faculty of Management, Zajecar
Prof. Dalibor Miletic, PhD, Faculty of Management in Zajecar
Doc. Dragan Kostic, PhD, Faculty of Management in Zajecar
Prof. Dragana Trifunovic, PhD, Faculty of Business Studies Megatrend University in Belgrade;
Prof. Andrea Bucalina Matic, PhD, Faculty of Business Studies Megatrend University in Belgrade;
Doc. Ranka Mitrovic, PhD, Faculty of Business Studies Megatrend University in Belgrade;
Doc. Svetozar Krstic, PhD, Singidunum University Faculty of Applied Ecology – Futura Belgrade
Prof. Milos Milovancevic, PhD, University of Nis, Faculty of Mechanical Engineering

ORGANIZING COMMITTEE

Aleksandar Simonovic, *Chamber of Economy Pirot, president of the organizing committee*
Prof. Bojan Djordjevic, *Faculty of Management in Zajecar*
Goran Stamenovic, *MSc, Belgrade Metropolitan University*
Bojan Randjelovic, *Assistant Mayor, Pirot City*
Doc. Suncica Vjestica PhD, *Faculty of Applied Ecology – Futura Belgrade*

PREDGOVOR

Na razmeđu dva milenijuma čitava civilizacija i posebno balkanski prostor našli su se ponovo pred teškim društvenim izazovima. Sve izraženiji lokalni, međuetnički i međuverški sukobi, modulirani geopolitičkim strategijama u politici velikih sila, kao i novim trendovima globalizacije, potvrđuju tezu da je današnje vreme, višearšinsko, i da se kao neophodnost nameće potreba za maksimumom „misliti globalno radati lokalno”. U tom duhu i sa tim ciljem pokrenut je naučni skup Regionalni razvoj i prekogranična saradnja, organizovan prvi put 2017. godine. Izuzetno interesovanje i prisustvo velikog broja domaćih i stranih naučnika i istraživača, koji su na jednom mestu istovremeno predstavili rezultate istraživanja iz različitih naučnih oblasti, potvrdilo je potrebu za proširenjem saradnje i vidika negovanjem interdisciplinarnog pristupa. Promovisanje saradnje, vrednosti razmene iskustava i saopštavanja rezultata istraživanja s fokusom na inovacijama, interdisciplinarnosti i spremnost za iskorak izvan granica tradicionalnog poimanja nauke i okvira tradicionalnih struktura, preporuka su za uspešno suočavanje sa sadašnjim i budućim izazovima. Naučni skup Regionalni razvoj i prekogranična saradnja koji je održan u Pirotu 15. decembra 2018. godine i rezultati koji su izloženi u zborniku radova koji je pred Vama, sa jedne strane potvrđuje vrednost nauke, dok istovremeno promovise i afirmiše značaj prekogranične saradnje. Istovremeno, organizovanje i učešće na ovakvom naučnom skupu, u međunarodnom kontekstu, ne samo što daje doprinos unapređenju nauke u Srbiji, nego istovremeno demonstrira konkretne i potencijalne doprinose regionalnih sredina kao što je pirotski region.

U ovom međunarodnom tematskom zborniku prikupljeni su naučni radovi 149 istraživača iz 6 država (Srbija, Bugarska, Makedonija, Albanija, Indonezija i UAE) sa ciljem da se podstakne rasprava o jednoj izuzetno značajnoj teorijskoj i praktičnoj temi – odnosu procesa regionalizacije i prekogranične saradnje u fokusu odnosa globalnog i lokalnog. Teme koje se razmatraju pokrivaju čitav niz aspekata i dimenzija ova dva simultano dejstvujuća procesa: problem regionalizacije i pogranične saradnje, unutrašnjeg i spoljnog suvereniteta država u savremenom svetu, pitanje preobražaja i ugroženosti nacionalnih kultura i identiteta...

U radovima se ne traga samo za uzrocima i posledicama ovakvog stanja u kome su pogranične sredine izložene destruktivnim procesima depopulacije već pokušava da se ukaže i na potrebu istraživanja alternativnih strategija, puteva i metoda izlaska iz ovakvog stanja. U tom kontekstu se pledira i za izgradnju celovite alternativne strategije zasnovane na razumevanju da je prevladavanje ovakvih negativnih trendova moguće samo na uz uvažavanje specifičnosti nacionalnih interesa ali i lokalnih. U tom smislu je neophodno nastaviti produbljivanja naučna istraživanja. Ovaj zbornik, pored ostalog, ima i društveni smisao da podstakne ovakva istraživanja. Ako se kraj XX veka može označiti kao period gušenja nacionalnih država, nacionalnih identiteta i nacionalnih vrednosti, pre svega, na poluperiferiji i periferiji svetskog kapitalističkog sistema, početak novog milenijuma iznova budi svest i nadu o potrebi saradnje i uvažavanja. U odnosu globalnog i nacionalnog, kao i izražene centralizacije (kao što je danas prisutno u srpskom društvu) i preterane decentralizacije odnosno regionalizacije, smatramo da obe krajnosti nisu dobre. Stoga umesto favorizovanja krajnosti, treba tragati za harmonijom, merom. Jer bez nacionalnog

Ljudsko biće će ostati obezličeno, razkorenjeno a bez univerzalnog može se lišiti čovečanske suštine.

Prirjeđivači i urednici izražavaju veliku zahvalnost svim autorima koji su priložili svoje radove.

U Pirotu,

Uređivački odbor

jula 2019.

P. A.

FOREWORD

Within the span of two millennia, the entire civilization and especially the Balkan region have been found again facing difficult social challenges. More pronounced local, interethnic and inter-religious conflicts, modulated by geopolitical strategies in the politics of great powers, as well as the new trends of globalization, confirm the thesis that today is the time, multi-standard, and to be like the necessity imposes the need for the maxim "think globally - work locally". In that spirit and with that aim a scientific meeting was launched Regional development and cross-border cooperation, organized for the first time in 2017. Exceptional interest and presence of a large number of domestic and foreign scientists and researchers, who presented at one place at the same time the results of the research from various scientific fields, confirmed the need for expansion cooperation and the aspect of fostering an interdisciplinary approach. Promote cooperation, the value of sharing experiences and communicating research results with a focus on innovation, interdisciplinarity and willingness to step beyond the traditional borders concepts of science and frameworks of traditional structures, are recommendations for successful coping with current and future challenges. Scientific meeting Regional development and cross-border cooperation held in Pirot on December 15, 2018 and the results that are presented in the Book of proceedings in front of you, on the one hand, confirm the value of science, while at the same time promoting and affirming the importance of cross-border cooperation. At the same time, organizing and participating in such a scientific gathering, in the international context, not only contributes to the advancement of science in Serbia, but at the same time demonstrates concrete and potential contributions to regional environments such as Pirot region.

In this international thematic collection, scientific papers were collected 149 researchers from 6 countries (Serbia, Bulgaria, Macedonia, Albania, Indonesia and UAE) with a goal to encourage discussion about one very important theoretical and practical topic – relationship of the process of regionalization and cross-border cooperation in the focus of global and local relations. The topics that are considered cover a whole series of aspects and dimensions of these two simultaneous acting process: the problem of regionalization and border cooperation, internal and external the sovereignty of states in the modern world, the issue of transformation and the threat of national culture and identity...

The book of proceedings does not seek out only the causes and consequences of such a situation in which border areas exposed to destructive depopulation processes are already trying to points to the need to explore alternative strategies, ways and methods of getting out of this conditions. In this context, are also pledging to build a comprehensive alternative strategy designed on the understanding that the overcoming of such negative trends is possible only with respect to the specificity of national inters but also local. In that sense it is necessary continue deeper scientific research. This book of proceedings, among other things, has a social significance the purpose of encouraging such research. If the end of the XX century can be marked as a period the choking of national states, national identities and national values, above all, to semi-periphery and periphery of the world

capitalist system, the beginning of the new millennium brings hope and conscience for the need for cooperation and appreciation. In a global and national relationship, as well pronounced centralization (as it is today in Serbian society) and exaggerated decentralization or regionalization, we consider that the both of extremes are not good. So Instead of favourising extreme, one should seek for harmony, modesty. Because without a national one a human being will remain disfigured, uproot, and without a universal one can be deprived human essence.

The organizers and editors express great gratitude to all authors who have submit their works.

Pirot,

Editorial Board

July 2019

P. A.

SADRŽAJ/TABLE OF CONTENT

1. PORESKI KLIN U REPUBLICI SRBIJI	
Professor, Jadranka Đurović Todorović , Vanredni profesor, Marina Đorđević, Student doktorskih studija, Milica Ristić.....	17
2. TURISTIČKE POTREBE KAO FAKTOR RAZVOJA TURIZMA U SRBIJI	
Docent, Biljana Ilić , Profesor, Vidoje Stefanović, Student Ds, Aleksandar Simonović.....	27
3. KONJIČKA INDUSRIJA U SVETLU CIRKULARNE EKONOMIJE	
Vanredni Profesor, Dr Kosana Vićentijević	39
4. SOCIO – KULTURNO-SUBKULTURNA SARADNJA U PROCESU MEĐUGRANIČNE AKTIVNOSTI I RADA	
Akademik Skanu, Prof. Dr Radomir D. Đorđević, Prof. Dr Marina Denić	49
5. OPREDELJUJUĆI UTICAJI GLOBALIZACIJE POSLOVANJA NA FUNKCIONISANJE LANACA SNABDEVANJA	
Goran Milovanović	61
6. SCIENCE AND TECHNOLOGY PARKS	
Prof. Miroslav Milutinović, Phd, Prof. Ivan Kostadinović, Phd.....	71
7. CUSTOMER SATISFACTION IN BULGARIAN RETAIL MARKET	
Rositsa Nakova, Phd.....	81
8. THE ROLE OF THE STATE IN THE DEVELOPMENT OF FREE ZONES	
Associate Professor Dragan C. Kostic, Phd Aleksandar Simonović, Vladan Stojanović	87
9. THE INFLUENCE OF RELIGIOUS TOURISM ON CROSS-BORDER COOPERATION	
Phd. Zoran Matevski, Phd. Dushka Matevska	95
10. ENVIRONMENTAL ETHICS AND THE ENVIRONMENT	
Phd. Aleksandar Manasievski, Phd. Ilija Aceski	101
11. REGIONALIZAM I DECENTRALIZACIJA	
Docent dr Svetozar Krstić.....	109
12. POLOŽAJ GRADA U SISTEMU LOKALNE SAMOUPRAVE U SRBIJI	
Dr Mile Ilić , Dr Aleksandra Ilić Petrović	119
13. ULOGA LOKALNE SAMOUPRAVE U RAZVOJU SLOBODNIH ZONA	
Dr Dragan Č. Kostić, Mr Vladan S. Vasić, Vladan Stojanović	133
14. THE ROLE OF FREE ZONES IN THE PREVENTION OF ILLEGAL TRADE	
Associate Professor Dragan C. Kostic Phd, Dragan Penezic Phd, Dr. Samir Hamrouni	145

15. ULOGA I ZNAČAJ PROMOCIJE PUTEM DRUŠTVENIH MREŽA I E-WOM PROPAGANDE U RAZVOJU TURISTIČKIH DESTINACIJ	
Vanredni Profesor, Dr Snežana Milićević, Ms.C, Phd Student, Marijana Đurađević	163
16. DIGITALNA TRANSFORMACIJA MUZEJA	
Mr Goran Stamenović, Dr Dejan Rančić	175
17. SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMENA SRBIJE SA RUMUNIJOM – STANJE I PERSPEKTIVA	
Redovni Profesor, Silvana Ilić, Docent Milica Paunović, Docent Anđelija Radonjić	185
18. UTICAJ KRETANJA BERZANSKIH CENA ROBA NA PRIVREDNI RAST REPUBLIKE SRBIJE	
Dr Bojan S. Đorđević, Dr Gabrijela Popović, Dr Dragica Stojanović	199
19. ULOGA SLOBODNIH ZONA U UBLAŽAVANJU PROBLEMA REGIONALNOG RAZVOJA	
Prof. Dr Miloš Todorović, Istraživač Pripravnik, Student Doktorskih Studija Aleksandar Đorđević	219
20. ZNAČAJ KOMUNIKACIJE U UPRAVLJANJU LANCEM SNABDEVANJA	
Prof. dr Andrea Bučalina Matić, Prof. dr Vesna Milanović, Prof. dr Dragana Trifunović	233
21. PERSONNEL MOTIVATION IN INDUSTRIAL ENTERPRISES THROUGH BONUS SYSTEM WITH ADDITIONAL REMUNERATION	
Assoc. Prof. dr. Jordanka Angelova, Assoc. Prof. dr. Svetlana Borisova	241
22. THE ROLE OF BUSINESS LOGISTICS IN CORPORATE CUSTOMER SERVICE	
Nadezhda Dimova, Associate Professor dr	247
23. PRIMENA BESPILOTNIH LETELICA U ROBNOM VAZDUŠNOM TRANSPORTU	
Sara Zoraja	253
24. PAMETNI TURIZAM KAO KATALIZATOR TURISTIČKOG RAZVOJA REGIONA	
Tijana Matejić, MA, spec. Dragana Vuković, MA	263
25. AKADEMIJA MLEKA I ZDRAVE HRANE KROZ PROJEKAT PREGOGRANIČNE SARADNJE KAO RAZVOJNA ŠANSA PIROTSKOG REGIONA	
Dipl. inž Saša Petrović	275
26. INFRASTRUKTRA KAO FAKTOR REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE SRBIJE	
prof. dr Dalibor Miletić, vanredni profesor , prof. dr Krunislav Sovtić, redovni profesor , prof. dr Marija Petrović-Ranđelović, vanredni profesor	285

27. MARKETINŠKI I TEHNOLOŠKI ASPEKTI BRENDIRANJA GASTRONOMSKIH PROIZVODA U PREKOGRANIČNOM REGIONU	
Toma Dašić, Naučni saradnik, Ivan Stojković	297
28. PRIMENA MARKETING STRATEGIJA „GURANJA I VUČENJA” U KREIRANJU MODELA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG LANCA SNABDEVANJA	
Toma Dašić, Ljubica Janjić	307
29. ZELENI MARKETING KAO IZVOR KONKURENTSKE PREDNOSTI PREDUZEĆA	
Prof. dr Suzana Đukić, Phd student Jelena Stanković	321
30. AUTSORSING U CILJU REGIONALNOG RAZVOJA	
Mr Mladenović Milica, Dr Mladenović Slobodan	333
31. ZNAČAJ SOCIJALNOG PREDUZETNIŠTVA ZA PRIVREDNI I DRUŠTVENI RAZVOJ REPUBLIKE SRBIJE	
Msc Slađana Stanišić	349
32. RAZVOJ POGRANIČNIH PODRUČJA OPŠTINA DIMITROVGRAD, TRGOVIŠTE I BOSILEGRAD U FUNKCIJI REGIONALNOG PROSPERITETA REPUBLIKE SRBIJE	
Dr Sreten Ćuzović, Redovni profesor, Dr Svetlana Sokolov Mladenović, Vanredni profesor, Jovana Milenović, Student Master studija	361
33. ZELENO FINANSIRANJE KAO MOGUĆNOST ODRŽIVOG EKONOMSKOG RAZVOJA REGIONA	
Dr Dragica Stojanović, Docent, Prof. dr Bojan Đorđević, Redovni profesor	371
34. EKONOMSKI ZNAČAJ NOVOPRONAĐENIH REZERVI RUDE BAKRA U REPUBLICI SRBIJI	
Prof. dr Gabrijela Popović, Prof. dr Dragan Mihajlović	383
35. STANOVNIKA I ĐAKA U SELIMA SVE MANJE (NIŠKI I PIROTSKI OKRUG)	
Prof. dr emiritus Andon Kostadinović	393
36. SPECIFIČNOSTI U OBEZBEĐIVANJU IZVORA FINANSIRANJA ZA SEKTOR MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA	
Nenad Andrić, Dipl. menadžer, Prof. dr Silvana Ilić Prof. dr Srđan Žikić	401
37. UTICAJ ELEMENATA EMOCIONALNE INTELIGENCIJE NA USPEŠNOST PREDUZETNIČKOG PODUHVATA	
Prof. dr Marija Radosavljević, Prof. dr Radenko Milojević	413
38. SISTEM DRŽAVNE POMOĆI U OBLASTI REGIONALNOG RAZVOJA U REPUBLICI SRBIJI	
Prof. dr Boban Stojanović, Doc. dr Vladan Vučić, Zorana Kostić	423
39. UTICAJ NEZAPOSLENOSTI STANOVNIŠTVA NA MIGRACIONE TRENDOVE U REPUBLICI SRBIJI	

	Prof. dr Biljana Đorđević, Prof. dr Maja Ivanović-Đukić, Istraživač pripravnik, doktorand Sandra Milanović.....	433
40.	TRADICIONALNO I SAVREMENO ŠANSA ZA RAZVOJ TURIZMA I OPSTANAK SRPSKOG SELA	
	Doktorand Radica Nedeljković, Doktorand Nemanja Anđelković,.....	443
41.	PREKOGRANIČNA SARADNJA, SRPSKO STANOVIŠTE I VEČNE POUKE CARINSKOG RATA SA AUSTOUGARSKOM - PUT KOJI SRBIJA TREBA DA SLEDI	
	Redovni profesor, Petar Anđelković	453
42.	E-LEARNING IN THE FUNCTION OF REGIONAL EDUCATION DEVELOPMENT	
	Assistant professor, Dr Sanela Arsić Professor, Zoran Milojević.....	469
43.	FONDOVI EVROPSKE UNIJE KAO POTENCIJAL ZA RURALNI RAZVOJ REPUBLIKE SRBIJE	
	Marko Milojković, Anica Marinković.....	479
44.	SMART CITIES AS A TOOL FOR REGIONAL DEVELOPMENT AND AS AN APPROACH OF CROSS-BORDER COOPERATION	
	Georgi Nikolov, Tulus Suryanto, Valbona Sakollari	487
45.	REGIONAL PRIORITIES FOR ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE	
	Dr. Elka Vasileva, Chief Assistant	495
46.	THE CIVIL SECURITY - MAIN ELEMENT FROM CONTEMPORARY CROSS-BORDER COOPERATION	
	Dr. Georgi Tsolov, Chief. Assist., Viacheslav Burduja, Ph.D.....	503
47.	IMPACT OF HUMAN RESOURCES ON THE DEVELOPMENT OF THE REGIONS	
	Nikola Tanakov, Assist. Dr. Maria Kazakova.....	513
48.	SMART SPECIALIZATION ON LOCAL LEVEL – A NEW DIMENSION FOR INTEGRATED URBAN DEVELOPMENT	
	Desislava Botseva, Phd Student	523
49.	ROLE OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP FOR SUSTAINABLE REGIONS	
	Veselina Lyubomirova, Assist. Prof. Phd	529
50.	UTICAJ KORPORATIVNE DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI NA POSLOVANJE I RAZVOJ PREDUZEĆA	
	Prof. dr Dragana Trifunović, Prof. dr Andrea Bučalina Matić, Doc. dr Goran Lalić	539
51.	ZNAČAJ KLASTERA ZA OSTVARIVANJE RAVNOMERNOG REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE SRBIJE	
	Dr Marija Petrović – Ranđelović, Aleksandar Manasijević	547

52. SPECIFICS OF THE SYSTEM FOR MOTIVATING PEOPLE IN THEIR WORK ACTIVITIES THROUGH NON-MATERIAL INCENTIVES	
Assoc. Prof. Svetlana Borisova, Phd	557
53. RAZVOJ ŽENSKOG PREDUZETNIŠTVA U REPUBLICI SRBIJI	
Msc, Dragana Boras, Doktorand Prof. dr Andrea Bučalina Matić,	563
54. MENADŽMENT Ljudskih RESURSA KAO KRITIČNI FAKTOR RAZVOJA TURISTIČKE PRIVREDE	
Đorđe M. Stojanović	575
55. JAČANJE PREDUZETNIŠTVA U CILJU IZLASKA PRIVREDE SRBIJE IZ KRIZE	
Dr Leposava Jovanović, Ivana Avramović	589
56. JAVNOBELEŽNIČKA POTVRDA KAO DOPRINOS REGIONALNOM RAZVOJU	
Dr Milena Trgovčević Prokić.....	601
57. ULOGA PORESKE POLITIKE U REGIONALNOM RAZVOJU	
Phd Marijana Joksimović, Vanredni Profesor, Mba Gordana Pešić	609
58. REGIONALNA POLITIKA I PREKOGRANIČNA SARADNJA SA ZEMLJAMA U OKRUŽENJU	
Dipl. Pravnik Dijana Stojković, Ma Dobrila Sudimac Mratinković	623
59. PRIVATNO PREDUZETNIŠTVO I REGIONALNI RAZVOJ U SRBIJI	
M.Sc. Dobrila Sudimac Mratinković , Dipl. Inž. Mašinstva Ljubomir Dimovski ...	645
60. FUNKCIONISANJE BUDŽETSKOG SISTEMA U EVROPSKOJ UNIJI	
Ms.C Miloš Nikolić, Dr Milan Gavrilović, Ms.C. Raica Miličević.....	663
61. THE KEY ASPECTS OF SUCCESSFUL HANDLING THE CHANGES AND CHALLENGES CREATED BY REGIONAL AND CROSS BORDER PROJECTS IMPLEMENTATION	
Dobrila Sudimac Mratinković, M.Sc. Biljana Stanković, M.Sc.	679
62. UTICAJ KRIPTOVALUTA NA RAZVOJ DIGITALNE EKONOMIJE	
Prof. Dr Saša Ivanov, Mr Dragana Ivanov Mr Nikola Pejović	687
63. POTENTIAL FOR SYNERGIES BETWEEN SMALL-SCALE FISHERIES AND OTHER MARITIME ACTIVITIES	
Yoanna Ivanova	705
64. SOCIO-ECONOMIC IMPACT OF THE FISHERIES SECTOR ON THE COASTAL ZONES. BULGARIAN CASE	
Dr. Boyko Doychinov	713
65. STARA PLANINA KAO MOGUĆI MEĐUGRANIČNI GEOPARK	
Dr Boris Vakanjac, Dr Vesna Ristić Vakanjac, Dr Suzana Đorđević Milošević, Marina Čokorilo Ilić, Andrej Vakanjac	721

66. REŽIM POGRANIČNE REKE JERME	
Dr Vesna Ristić Vakanjac, Marina Čokorilo Ilić, Dr Dušan Polomčić, Dr Dragoljub Bajić, Dr Boris Vakanjac, Peđa Kostić	731
67. KEY INDICATORS MEASURING THE CORPORATE DEBT	
Yanko Hristozov, Chief Assistant Prof., Phd	743
68. ENERGY FROM NATURE FOR MUNICIPALITIES IN UNDERDEVELOPED REGIONS	
Lazar Kuzmanin, Stefan Lyutskanov,	751
69. PROBLEMI ODRŽIVOG RAZVOJA AGRO PREDUZETNIŠTVA U MIKROREGIONU ISTOČNE SRBIJE I PREDLOZI ZA NJIHOVO REŠAVANJE	
Doc Dr Miroslava Marić, Msc Aleksandra Cvetković, Bsc Marija Rajković	759
70. FINANSIJSKA ANALIZA POSLOVANJA NA PRIMERU AD „ALFA PLAM“, VRANJE	
Miloš Nikolić, Student Doktorskih studija, Raica Milićević, Student Doktorskih studija , Dr Milan Gavrilović	771
71. OPTIMIZACIJA TROŠKOVA LOGISTIKE U PROCESU GLOBALIZACIJE I REGIONALIZACIJE SVETSKE TRGOVINE	
Doc.Aleksandra Anđelković, Teodora Simonović, Student osnovnih akademskih studija	791

EKONOMSKI ZNAČAJ NOVOPRONAĐENIH REZERVI RUDE BAKRA U REPUBLICI SRBIJI

**Prof. dr Gabrijela Popović¹¹⁷,
Prof. dr Dragan Mihajlović¹¹⁸**

Rezime: Globalni socio-ekonomski rast zasnovan je na potrošnji različitih mineralnih resursa, ali njihova ograničenost je činjenica koja karakteriše 21. vek. Bakar je još uvek jedan od ključnih inputa u mnogim sektorima kao što je izgradnja, transport i različiti tipovi proizvodnje, iako se raspoložive rezerve rude bakra neumitno smanjuju. Imajući navedeno u vidu, osnovni cilj ovog rada je iznalaženje odgovora na pitanje kako će novopronađene rezerve rude bakra doprineti poboljšanju postojeće ekonomske situacije u Republici Srbiji.

Ključne reči: Rezerve rude bakra, ekonomski značaj, Republika Srbija.

Uvod

Metalični minerali predstavljaju jedan od ključnih prirodnih resursa koji se podvrgavaju seriji rudarskih i metalurških operacija u cilju dobijanja odgovarajućih metala (Antonijević et al., 2012). Evidentan je konstantan rast potrošnje različitih vrsta metala što ukazuje na činjenicu da sama rudarska industrija može doprineti stabilnosti i prosperitetu jednog društva. Dakle, eksploatacija mineralnih resursa može biti zamajac ekonomskog razvoja i značajan izvor prihoda. Međutim, posjedovanje mineralnih resursa nije garancija sigurnog ekonomskog napretka i prosperiteta određene države. U slučajevima kada su troškovi proizvodnje metala niži od njegove tržišne cene, proizvodnja je opravdana jer se ostvaruje određeni prinos. U tom smislu, ekonomisti polaze od pretpostavke da rudarska proizvodnja ima jednak ekonomski uticaj kako kod bogatih tako i kod siromašnih država.

Suprotno gledište tome da rudarska industrija doprinosi ekonomskom prosperitetu države iskazano je u radu Davisa i Tiltona (2005), koji ukazuju na činjenicu da se u poslednjih decenija stav prema rudarskoj proizvodnji kao faktoru ekonomskog razvoja, pogotovo zemalja u razvoju, promenio. Mnoga istraživanja državnih službi, studije slučaja sprovedene od strane zemalja čije se ekonomije zasnivaju na rudarskoj proizvodnji, kao i uporedne analize različitih država ukazale su na postojanje negativne veze između rudarstva, sa jedne strane i osnovnih indikatora ekonomskog razvoja, sa druge. Kako ukazuju navedeni autori,

¹¹⁷ Fakultet za menadžment u Zaječaru, Megatrend univerzitet u Beogradu, Srbija; gabrijela.popovic@fmz.edu

¹¹⁸ Fakultet za menadžment u Zaječaru, Megatrend univerzitet u Beogradu, Srbija; dragan.mihajlovic@fmz.edu

kod ekonomija zasnovanih na eksploataciji mineralnih resursa viša je stopa siromaštva i korupcije. Naravno, ovakav stav ima svoje zagovornike kao i kritičare.

Kada je u pitanju eksploatacija mineralnih resursa u Republici Srbiji, neizbežno je konstatovati da eksploatacija bakra ima zaista dugu tradiciju i to dužu od veka. Iako je proizvodnja bakra prolazila kroz različite socijalne i političke promene koje su se neminovno odrazile na nju, ipak je ostala jedna od ključnih faktora industrijskog razvoja Republike Srbije. Nakon stagnacije tokom 90-ih godina, od 2010. pa naovamo započelo se sa ozbiljnijim ulaganjima u tehnologiju i unapređenje navedene proizvodnje (Nikolić et al., 2013). Trenutno kompanija Nevsun Resources Ltd. iz Kanade (u daljem tekstu Nevsun) realizuje "Timok copper-gold project", projekat usmeren na istraživanje i valorizaciju nalazišta bakra i zlata u Istočnoj Srbiji. "Timok copper-gold project" obuhvata gornju zonu Čukaru Peki koja je u stopostotnom vlasništvu pomenute kompanije i donju zonu Čukaru Peki koja predstavlja zajednički poduhvat navedene kompanije i Freeport-McMoRan Exploration Corporation iz Sjedinjenih Američkih Država (SAD) (u daljem tekstu Freeport) (<https://www.nevsun.com/projects/timok-project/#reports>).

U radu će biti prikazan osvrt na prednosti i mane ekonomskog razvoja zasnovanog na eksploataciji mineralnih resursa, u ovom slučaju rude bakra. Pored toga, biće ukazano na značaj novopronađenih rezervi bakra u Istočnoj Srbiji kao i na ključne tehničke i ekonomske pokazatelje prikazane u izveštajima kompanije Nevsun. Rad će biti organizovan na sledeći način: u odeljku (1) akcentat će biti stavljen na pitanje da li je posedovanje mineralnih resursa "blagoslov" ili "prokletstvo"; u odeljku (2) biće prikazani osnovni podaci vezani za istražne aktivnosti i rezerve bakra i zlata u gornjoj i donjoj zoni Čukaru Peki; a na kraju će biti prikazana zaključna razmatranja.

1. Ekonomski značaj posedovanja mineralnih resursa

Društveni uticaj rudarske proizvodnje kao i postojanje društvenih nejednakosti uzrokovanih istom jeste problem koji relativno često zaokuplja pažnju naučnika i istraživača. Posebno interesantna tema jeste neravnomerni razvoj zemalja koje imaju sličnu količinu rezervi mineralnih resursa, dok nejednačenost razvoja regiona unutar iste države nije tako često razmatrana u naučnim radovima (Hajkowicz et al., 2011). Relativno često se u radovima provlači teza da posedovanje viška prirodnih resursa, i to pre svega mineralnih, može predstavljati "prokletstvo" koje se negativno odražava na opšti ekonomski razvoj određene države.

U svom radu su Papyrakis i Gerlagh (2007) ukazali na činjenicu da je posedovanje prirodnih resursa predstavljalo negativnu determinantu privrednog razvoja SAD. Tsui (2010) je istraživao na koji način nove rezerve nafte utiču na stanje demokratije u određenoj državi i zaključio da povećanje raspoloživih rezervi nafte dovodi do opadanja nivoa demokratije. James i Aadland (2011) su se bavili pitanjem da li posedovanje obilnijih rezervi određenih prirodnih resursa zaista predstavlja prokletstvo. Istraživanjem su utvrdili da se države čija ekonomija jako zavisi od prirodnih resursa sporije razvijaju. Pored toga, utvrdili su da, nasuprot prethodnom, specijalizacija u oblasti eksploatacije prirodnih resursa doprinosi ekonomskom rastu i razvoju određene države. Istraživanja su, takođe, pokazala da je u gradovima koji su u blizini rudarskih centara manji broj start-up kompanija (Glaeser et al.,

EKONOMSKI ZNAČAJ NOVOPRONAĐENIH REZERVI RUDE BAKRA U REPUBLICI SRBIJI

2015). Konačno, Gilberthorpe i Papyrakis (2015) su pokušali da identifikuju načine za prevazilaženje problema označenog kao „prokletstvo resursa“.

Sa druge strane postoje autori koji su zagovornici teze da posedovanje viška prirodnih resursa svakako ne može imati negativni uticaj na performanse ekonomije jedne države. S tim u vezi Domenech (2008) je konstatovao da bogatstvo prirodnim resursima ima pozitivan efekat na industrijalizaciju Španije. Michaels (2011) u svom radu ukazuje na činjenicu da specijalizacija u pogledu eksploatacije prirodnih resursa, i pored određenih troškova, itekako može biti pokretačka poluga razvoja jedne države. U radu Pinilla et al. (2015) ukazuju na sledeće činjenice vezane za posedovanje obilnijih rezervi prirodnih resursa:

- a) raspolaganje prirodnim resursima je tesno povezano sa nivoom ekonomskog razvoja;
- b) raspolaganje obilnijim rezervama prirodnih resursa nije konstanta već se nalazi pod uticajem cena i drugih relevantnih faktora;
- c) kvalitet institucija predstavlja osnovnu značajku u upravljanju prirodnim resursima posebno u pogledu prinosa ostvarenih od korišćenja i eksploatacije istih.

Rudarska aktivnost može imati brojne pozitivne ekonomske i društvene efekte uključujući povećanje zaposlenosti, povećanje prihoda, razvoj infrastrukture i povećanje regionalne potrošnje (Rolfe et al., 2007). Dakle, rudarski poduhvati mogu imati direktan uticaj na ekonomski razvoj u smislu ostvarivanja dodate vrednosti, kao i indirektan uticaj izražen povezanošću i uticajem na ostale ekonomske aktivnosti u državi odnosno regionu (Söderholm & Svahn, 2014). Razvoj uzrokovan rudarskom aktivnošću uslovljen je različitim faktorima kao što je: geografski položaj, veličina rudnika, postojanje rudarskih aktivnosti i tome slično.

Evidentna je činjenica da prirodni resursi imaju uticaja na ekonomski razvoj određene države. Međutim, u pitanju je sistemska komponenta ekonomskog razvoja koja u mnogome zavisi od kvaliteta institucija države, uslovno rečeno vlasnice posmatranih resursa. Navedene institucije predstavljaju ključni činilac i odrednicu koja definiše da li će raspoloživi prirodni resursi biti „blagoslov“ ili „prokletstvo“ za određenu društvenu zajednicu.

2. Projekat Timok

Kompanija Nevsun raspolaže značajnim istražnim potencijalom u Republici Srbiji koji obuhvata sledeće:

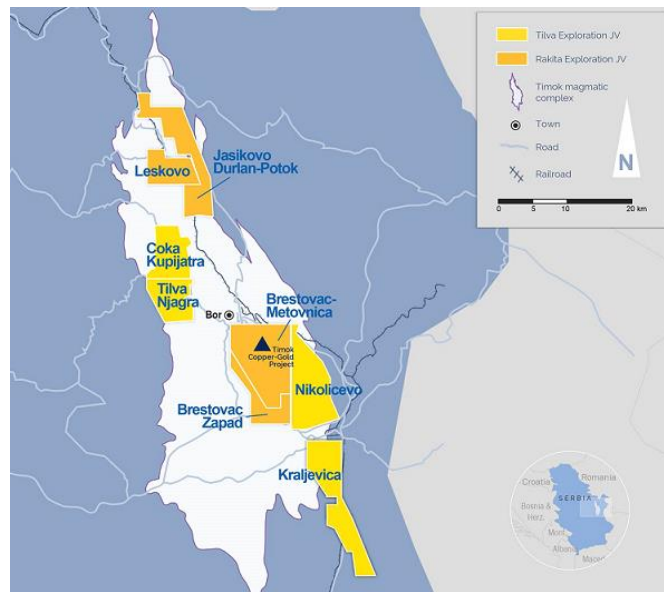
- a) Rakita, zajednički istražni poduhvat koji obuhvata “Timok copper-gold” projekat (u daljem tekstu Projekat Timok) koji se realizuje u saradnji sa Freeport-om. Dobijene su četiri dozvole za obavljanje istražnih radnji u izuzetno perspektivnom Timočkom magmatskom kompleksu koji obuhvata: Brestovac-Metovnicu, Brestovac-Zapad, Jasikovo-Durlan potok i Leskovo.
- b) Tilva, istražni projekat koji predstavlja zajednički poduhvat sa kompanijom Rio Tinto. Dobijene su četiri dozvole za obavljanje istražnih radnji u izuzetno perspektivnom

Timočkom magmatskom kompleksu koji se nalazi u blizini Grada Bora i obuhvata sledeće oblasti: Nikoličevo, Kraljevica, Čoka Kupjatra i Tilva Njagra.

c) Pored navedenih, kompanija Nevsun poseduje još sedam dozvola za obavljanje istražnih radnji na različitim lokacijama u Republici Srbiji (<https://www.nevsun.com/projects/exploration/serbia/>).

Trenutno je posebno aktuelan Projekat Timok koji obuhvata gornju zonu Čukaru Peki koja je u potpunom vlasništvu kompanije Nevsun i donju zonu Čukaru Peki koja predstavlja zajednički poduhvat sa kompanijom Freeport. Projekat Timok je lociran u centralnoj zoni Timočkog magmatskog kompleksa koji odlikuje jedna od najviših koncentracija bakra Tetijskog pojasa (**Slika 1**).

Slika 1. Lokacija obavljanja istražnih radova Projekta Timok



Izvor: <https://www.nevsun.com/projects/timok-project/#overview>

- Dosadašnje istražne radnje su ukazale na postojanje značajnih količina bakra i zlata u gornjoj zoni Čukaru Peki (Tabela 1).

EKONOMSKI ZNAČAJ NOVOPRONAĐENIH REZERVI RUDE BAKRA U REPUBLICI SRBIJI

Tabela 1. Izveštaj o stanju mineralnih rezervi u gornjoj zoni Čukaru Peki

Kategorije	Mil. t	Sadržaj			Sadržaj metala	
		% Cu	g/t Au	% As	Cu (mil. tona)	Au (mil. unci)
Izmerene	2,2	8,6	5,7	0,29	0,19	0,4
Indicirane	26,6	3,3	2,1	0,2	0,87	1,8
Ukupno	28,7	3,7	2,4	0,2	1,05	2,2
Zaključne	13,9	1,6	0,9	0,06	0,23	0,42

Izvor: <https://www.nevsun.com/projects/timok-project/#overview>

Kada je u pitanu donja zona Čukaru Peki istražne radnje su još na početku, ali procene ukazuju da se radi o relativno bogatom ležištu čije procenjene rezerve bakra iznose oko 14 mil. t i nešto više od 9 mil. unci zlata.

U prethodnoj studiji izvodljivosti čiji je naručilac kompanija NevSun urađena je ekonomska analiza Projekta Timok. Ključni rezultati sprovedene finansijske analize prikazani su u **Tabeli 2.**

Tabela 2. Pregled ključnih finansijskih pokazatelja za Projekat Timok

POKAZATELJ	JEDINICA MERE	VREDNOST
Cena Cu	\$/lb	3,15
Cena Au	\$/oz	1.300
Kapitalni troškovi projekta	Miliona \$	574
Održivi kapital	Miliona \$	239
Troškovi zatvaranja	Miliona \$	48
Operativni troškovi	\$/t rude	32,42
Ukupni troškovi (uključujući transportne i troškove topljenja)	\$/t rude	93,32
Proizvedeni koncentrat	Mt	3,16
C1 troškovi	\$/lb	0,92
Neto sadašnja vrednost nakon oporezivanja (8%)	Miliona \$	1,816
Interna stopa prinosa	%	80%
Period povraćaja	Godine	0,9

Izvor: https://www.nevsun.com/projects/timok-project/docs/2CN010.031_Timok_NI43-101_TR_LZ_Resource_20180807-FINAL.pdf

Podaci prikazani u **Tabeli 2** ukazuju na činjenicu da finansijski parametri idu u prilog započinjanja eksploatacije rude bakra u pomenutoj oblasti. Planirano je da eksploatacija gornje zone Čukaru Peki započne 2020. god. što će dovesti do otvaranja određenog broja radnih mesta. Imajući u vidu činjenicu da Istočna Srbija ima problema sa nezaposlenošću kao i odlivom stanovništva, ne može se poreći da će otvaranje novog rudnika imati pozitivan efekat, pre svega, na demografsku situaciju i standard stanovništva Istočne Srbije. Pored navedenog, pozitivni efekti intenziviranja rudarske proizvodnje će se, takođe, odraziti i na budžet Republike Srbije. Procenjuje se da će se, postepeno, učešće rudarstva u bruto društvenom proizvodu povećati sa 2%, koliko je iznosilo 2016. god. (<http://data.stat.gov.rs/Home/Result/0902010301?languageCode=sr-Cyrl>) na očekivanih 5%.

3. Zaključak

Da li raspolaganje mineralnim resursima pomaže ili odmaže ekonomskom razvoju određene države ili regiona? Odgovor varira od slučaja do slučaja. Posedovanje rezervi prirodnih odnosno mineralnih resursa jeste blagoslov ali ne i nužni faktor ekonomskog prosperiteta određenog regiona. Eksploatacija mineralnih resursa sobom nosi mnoge benefite i to: obezbeđuje ostvarivanje priliva, doprinosi intenziviranju izvoza, stimuliše lokalnu privredu, obezbeđuje otvaranje radnih mesta i zapošljavanje lokalnog stanovništva, država putem poreza, takođe, ostvaruje prihode koje koristi za različite namene i usmerava u razne fondove. Međutim, ima primera država koje su bogate mineralnim resursima, ali su ipak na jako niskom nivou ekonomskog razvoja.

Kompanija Nevsun zajedno sa kompanijama saradnicama sprovodi istražne aktivnosti i realizuje Projekat Timok. Dosadašnja istraživanja su pokazala da je u pitanju oblast koja je dosta bogata rezervama bakra i zlata. U prethodnoj studiji izvodljivosti koje je izrađena po narudžbini navedene kompanije, izvršena je ekonomska analiza opravdanosti započinjanja eksploatacije gornje zone Čukaru Peki. Dobijeni rezultati su pokazali da postoji ekonomska opravdanost za započinjanje rudarske aktivnosti, te je predviđeno da se sa eksploatacijom započne 2020. godine.

Aktiviranje navedenog nalazišta bakra može imati višestruke pozitivne efekte kako na lokalni tako i na regionalni ekonomski razvoj u Republici Srbiji. Otvaranje novih radnih mesta može značajno izmeniti dosadašnji trend iseljavanja stanovništva iz Istočne Srbije i uticati na povećanje životnog standarda u navedenoj oblasti. Pored toga, rudarska aktivnost indirektno može pozitivno uticati na dalji razvoj drugih privrednih grana. Da li će novopronađene rezerve bakra biti "blagoslov" ili "prokletstvo" za Republiku Srbiju prvenstveno zavisi od toga da li će se navedenim prirodnim dobrom kao i ostvarenim prinosima pravilno upravljati.

LITERATURA

- Antonijević, M. M., Dimitrijević, M. D., Milić, S. M. & Nujkić, M. M. (2012). Metal concentrations in the soils and native plants surrounding the old flotation tailings pond of the Copper Mining and Smelting Complex Bor (Serbia). *Journal of Environmental Monitoring*, 14(3), 866-877.
- Davis, G. A. & Tilton, J. E. (2005). The resource curse. *Natural Resources Forum*, 29, 233–242.
- Domenech, J. (2008). Mineral resource abundance and regional growth in Spain, 1860–2000. *Journal of International Development: The Journal of the Development Studies Association*, 20(8), 1122-1135.
- Gilberthorpe, E. & Papyrakis, E. (2015). The extractive industries and development: The resource curse at the micro, meso and macro levels. *The Extractive Industries and Society*, 2(2), 381-390.

- Glaeser, E. L., Kerr, S. P. & Kerr, W. R. (2015). Entrepreneurship and urban growth: An empirical assessment with historical mines. *Review of Economics and Statistics*, 97(2), 498-520.
- Hajkowicz, S. A., Heyenga, S. & Moffat, K. (2011). The relationship between mining and socio-economic well being in Australia's regions. *Resources Policy*, 36(1), 30-38.
- <http://data.stat.gov.rs/Home/Result/0902010301?languageCode=sr-Cyrl> (pristupljeno: 03. 02. 2019.)
- <https://www.nevsun.com/projects/timok-project/#reports> (pristupljeno: 01. 02. 2019.)
- <https://www.nevsun.com/projects/exploration/serbia/> (pristupljeno: 02. 02. 2019.)
- <https://www.nevsun.com/projects/timok-project/#overview> (pristupljeno: 02. 02. 2019.)
- James, A. & Aadland, D. (2011). The curse of natural resources: An empirical investigation of US counties. *Resource and Energy Economics*, 33(2), 440-453.
- Michaels, G. (2011). The long term consequences of resource-based specialisation. *The Economic Journal*, 121(551), 31-57.
- https://www.nevsun.com/projects/timok-project/docs/2CN010.031_Timok_NI43-101_TR_LZ_Resource_20180807-FINAL.pdf (pristupljeno: 03. 02. 2019.)
- Nikolić, R., Vušović, N., Svrkota, I. & Mihajlović, B. (2013). Position of Serbian copper production complex on the world market. *Mining and Metallurgy Engineering Bor*, (3), 33-48.
- Papayrakis, E. & Gerlagh, R. (2007). Resource abundance and economic growth in the United States. *European Economic Review*, 51(4), 1011-1039.
- Pinilla, V., Badia-Miró, M. & Willebald, H. (2015). Introduction: Natural resources and economic development—what can we learn from history?. In *Natural Resources and Economic Growth* (pp. 1-25). Routledge.
- Rolfe, J., Miles, B., Lockie, S. & Ivanova, G. (2007). Lessons from the social and economic impacts of the mining boom in the Bowen Basin 2004-2006. *Australasian Journal of Regional Studies*, 13(2), 134-153.
- Söderholm, P., & Svahn, N. (2014). *Mining, regional development and benefit-sharing*. Luleå tekniska universitet.
- Tsui, K. K. (2011). More oil, less democracy: evidence from worldwide crude oil discoveries. *The Economic Journal*, 121(551), 89-115.

**ECONOMIC SIGNIFICANCE OF NEWLY FOUND COPPER ORE DEPOSITS IN
THE REPUBLIC OF SERBIA**

Abstract: *The global socio-economic growth is based on the consumption of various mineral resources, but their scarcity is the fact that identifies the 21st century. Copper is still one of the crucial inputs in many sectors such as building, transport and different kinds of production, but available deposits of copper ore are stringently decreasing. Bearing in mind that fact, the main goal of this paper is to discover how would newly found copper deposits contribute to the improvement of the current economic situation in the Republic of Serbia.*

Key words: *Copper ore deposits, economic significance, Republic of Serbia.*

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

332.1(082)(0.034.2)
338:339.137.2(082)(0.034.2)
005.56(082)(0.034.2)
330(082)(0.034.2)

**МЕЂУНАРОДНА научно-стручна конференција Регионални развој и
прекогранична сарадња (2 ; 2018 ; Пирот)**

Zbornik radova [Elektronski izvor] / II Međunarodna naučno-stručna konferencija Regionalni razvoj i prekogranična saradnja, Pirot, [2018] ; [organizatori konferencije, Srpska akademija nauke i umetnosti, ogranak u Nišu ... [et al.] = Book of Proceedings / II International Scientific Conference Regional Development and Cross-border Cooperation ; [conference organizers Serbian Academy of Sciences and Arts, branch in Nis] ; [uredili, editors Dragan Kostić, Statty Vasilev Stattev]. - Pirot : Privredna komora, 2019 (Pirot : Privredna komora). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) : tekst, slika ; 12 cm

Sistemski zahtevi: Nisu navedeni. - Radovi na srp. i engl. jeziku. - Tiraž 10. - Nasl. sa naslovnog ekrana. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Abstracts.

ISBN 978-86-900497-1-4

1. Костић, Драган Ч., 1956- [уредник]
а) Регионални развој -- Зборници б) Прекогранична сарадња -- Зборници в)
Економија -- Зборници

COBISS.SR-ID 278527244